

บทที่ 2

ทฤษฎีและวรรณกรรมปริทัศน์

2.1 ทฤษฎีและแนวคิดทางสัญวิทยา (Semiology)

งานวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์เชิงสัญวิทยาเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์” เกิดจากปัญหาข้อถกเถียง วิพากษ์วิจารณ์อย่างมากมาย ทั้งในแง่คุณค่า และความหมายตลอดจนความเหมาะสมในการประยุกต์ใช้สถาปัตยกรรมในปัจจุบันที่ดำเนินไปอย่างขาดการพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบจนกลายเป็นเรื่องของความเคยชินที่ใช้แบบปราศจากคำถามใดๆ จึงเป็นแรงผลักดันให้เกิดการศึกษาเพื่อการรื้อค้นถึงกระบวนการสร้างคุณค่าและความหมายของรูปแบบสถาปัตยกรรมใน โรงแรม แมนดาริน โอเรียนเต็ล ดาราเทวี เชียงใหม่ ว่าเป็นไปในลักษณะใด และค้นหาว่ายังมีกระบวนการสร้างความหมายแบบใดอีกบ้างที่จะเป็นการเปิดมุมมองใหม่ ซึ่งก่อให้เกิดความหลากหลายในแนวทางการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ได้ ที่สำคัญเป็นการเปิดโอกาสให้พัฒนาความรู้ทางสถาปัตยกรรมไทย ไม่ให้ถูก “แช่แข็งหรือหยุดยั้งอยู่กับที่”¹ ผู้วิจัยจึงได้ใช้แนวคิดและทฤษฎีทางสัญวิทยา (Semiology) มาเป็นเครื่องมือในการรื้อค้นกระบวนการสร้างคุณค่าและความหมาย ซึ่งในภาพรวมแล้ววิชาสัญวิทยานั้นสามารถศึกษาได้ 2 แนวทางใหญ่คือ **แนวทางแรก**เป็นการศึกษาโดยการเน้นกระบวนการสร้างคุณค่าและความหมายผ่านตัว “โครงสร้าง” (Structuralist Approaches)² ตามคำนิยามของนักคิดสกุลโครงสร้างนิยม และ **แนวทางที่สอง**เป็นการศึกษาโดยการเน้นกระบวนการสร้างคุณค่าและความหมายผ่าน “อำนาจการตีความของคนเป็นหลัก” (Hermeneutic Approaches)³ ตามคำนิยามของนักคิดสกุลมนุษยนิยม โดยจะกล่าวถึงนักทฤษฎีในแต่ละแนวดังต่อไปนี้คือ

2.1.1 สกุลโครงสร้างนิยม เป็นการศึกษากระบวนการสร้างคุณค่าและความหมายผ่านตัว “โครงสร้าง” นักทฤษฎีที่ศึกษาแนวทางนี้ได้แก่

– **เฟอร์ดีนันท์ เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure)** นักภาษาศาสตร์เชิงโครงสร้างชาวสวิส (1859–1913) (ดูรูปที่ 2.1) ได้ปฏิบัติวิธีการศึกษาวิชาภาษาศาสตร์จากเดิมเป็นแบบศึกษาเชิงเนื้อหาสาระของสิ่งที่ศึกษา เน้นศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง “คำ” กับ “ความหมาย” ของคำๆ นั้น เปลี่ยนมาเป็นศึกษาแบบวิเคราะห์เชิงโครงสร้าง โดยเป็นแนวที่ศึกษาเชิงความสัมพันธ์ระหว่าง

¹ ชาตรี ประดิคนนทการ, “ฐานานุสถิตสถาปัตยกรรมกับความเป็นไทยร่วมสมัย”, หน้า 115–117

² ไชยรัตน์ เจริญสินโอบาร, *สัญวิทยา โครงสร้างนิยม หลังโครงสร้างนิยมกับการศึกษารัฐศาสตร์*, กรุงเทพฯ : วิชาษา, 2545, หน้า 3–36

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 39–57

สัญญะ (Sign) ย่อยๆ ที่เข้ามารวมกันในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ โชซูร์เรียกวิชานี้ว่า “สัญญวิทยา” ซึ่งถือได้ว่าเป็นนักทฤษฎีผู้บุกเบิกวางรากฐานของทฤษฎีสัญญวิทยา⁴

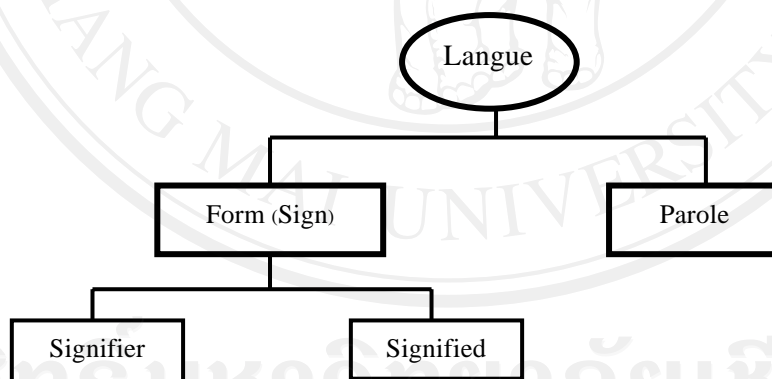

รูปที่ 2.1

เฟอร์ดินันท์ เดอ โชซูร์

นักภาษาศาสตร์เชิงโครงสร้างชาวสวิส

โชซูร์กล่าวว่าโครงสร้างภาษาสามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ตัวภาษา (Langue) หมายถึงระบบรวมที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง มีกฎเกณฑ์ในการจัดแบ่งประเภทแยกแยะแบบต่างๆ เป็นรูปแบบ (Form) องค์กรรวมใหญ่ อีกส่วนก็คือการใช้ภาษา (Parole) หมายถึงการกระทำทางสังคมอันเป็นผลมาจากความสามารถการใช้ภาษาของบุคคลรวมกับกฎเกณฑ์จารีตประเพณีปฏิบัติที่สังคมตกลงกันได้ เป็นเนื้อหาสาระ (Substance) หน่วยย่อย ภาษาเปรียบเสมือนสัญญะแบบหนึ่งที่ถูกใช้ อย่างมีระบบซึ่งสื่อถึงความหมายบางอย่างที่สังคมกำหนดขึ้นร่วมกันสัญญะจึงถูกใช้เป็นหน่วยพื้นฐานที่สุดของภาษา⁵ (ดูรูปที่ 2.2)

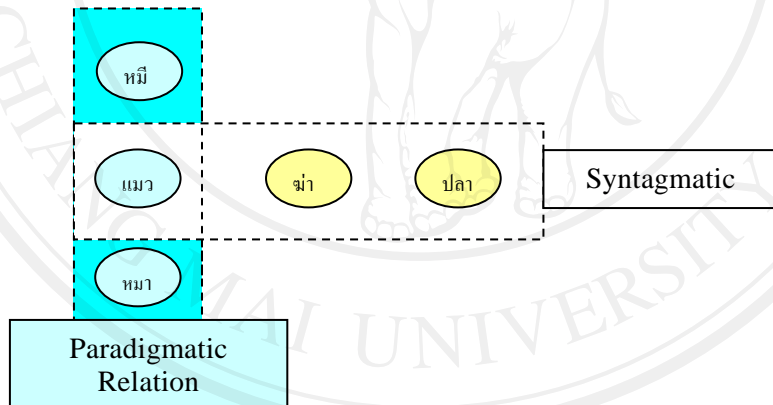
รูปที่ 2.2 องค์กรประกอบของสัญญะ

ตามแนวทางของโชซูร์ ภาษาถือว่าเป็นระบบของความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันระหว่างสัญญะ ซึ่งสัญญะที่ว่านี้แบ่งย่อยได้เป็นรูปสัญญะ (Signifier) กับ ความหมายสัญญะ (Signified) ภาษาเป็นระบบที่สร้างขึ้นจากความแตกต่างทางความหมายหรือความตรงข้ามของหน่วยย่อยต่างๆ โดยที่หน่วยย่อยนี้มีความสัมพันธ์กับหน่วยย่อยด้วยกันเอง ในลักษณะของความแตกต่างกันนั้น

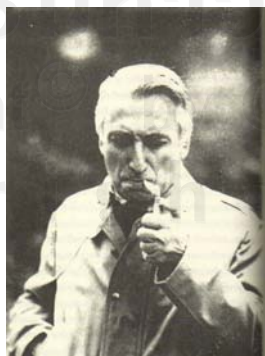
⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 8

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 11-14

สามารถอธิบายได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ในระดับเดียวกันในแนวราบ โดยคำจะมีค่าเฉพาะตำแหน่งของตนเท่านั้น เมื่อเทียบกับคำที่เรียงอยู่ข้างหน้าและข้างหลัง ในรูปของประโยค (การประสมประสาน) ภายในช่วงเวลาที่ต่อเนื่องอันเดียวกัน เช่น แมว – หม่า – ปลา ความหมายต่างกันกับ ปลา – หม่า – แมว ทั้งที่ใช้คำชุดเดียวกัน และขณะเดียวกันก็อยู่ภายใต้หรือเป็นส่วนหนึ่งของระบบใหญ่ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์แบบแนวตั้ง ซึ่งเป็นการนำคำที่มีลักษณะร่วมกัน มาจัดไว้เป็นกลุ่มคำชุดเดียวกัน (การเลือกใช้) โดยเป็นลักษณะเกี่ยวกับเวลา เช่น สัตว์สี่เท้า ประกอบด้วยหน่วยย่อยๆ คือ หมี แมว หมา ฯลฯ ซึ่งทั้งหมดก็มีคุณสมบัติร่วมคือเป็น สัตว์สี่เท้า เหมือนกัน (ดูรูปที่ 2.3) ดังนั้นแนวทฤษฎีของโซซูร์จะเป็นการกำหนดความหมาย (ในลักษณะไร้เหตุผลเชื่อมโยง) ผนวกไว้กับสัญญาณ แล้วตั้งแต่ต้นก่อนที่เราจะรู้จักมัน และเมื่อสัญญาณนั้นถูกใช้ซ้ำๆ กันบ่อยเข้า ความหมายก็จะถ่ายทอดต่อกันมาและจะทำให้เข้าใจว่ากลายเป็นกฎเกณฑ์หรือเงื่อนไขทางสังคมไปโดยปริยาย⁶ หมายความว่ารูปกับความหมายอยู่ใกล้ชิดกันจนเป็นเนื้อเดียวกัน และส่งผลทำให้ “รูปสัญญาณ” ทำหน้าที่สื่อความหมายได้ชัดเจนจนไม่มีช่องของความผิดพลาด หรือความหมายอื่นๆ เกิดขึ้นเลย ซึ่งก็อาจเป็นลักษณะของการสื่อความหมายตรง หรือ Denotation นั่นเอง

รูปที่ 2.3 ความสัมพันธ์หน่วยย่อยภายใต้ระบบใหญ่ของภาษา

รูปที่ 2.4
โรล็องด์ บาร์ตส์
นักสัญวิทยาชาวฝรั่งเศส

⁶ กาญจนา แก้วเทพ และคณะ, *มองสื่อใหม่มองสังคมใหม่* (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), หน้า 19

- โรลันด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) นักสัญวิทยาชาวฝรั่งเศส (1915–1980) (ดูรูปที่ 2.4) รับผิดชอบด้านของโครงสร้างภาษา แต่ บาร์ตส์สนใจภาษาในแนวของวรรณกรรม เพราะ สำหรับบาร์ตส์แล้ววรรณกรรมมีโครงสร้างแบบเดียวกับภาษา คือมีทั้ง “หน่วยย่อยของโครงสร้างภาษา” (ถ้อยคำ-วลี-ประโยค) และ “ระดับการเล่าเรื่อง” ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับคือระดับเหตุการณ์ (Function) – เป็นหน่วยที่เล็กที่สุดของการเล่าเรื่อง ทำหน้าที่ผลักดันให้เรื่องเดินต่อไปข้างหน้าได้ เช่น การต่อสู้, ระดับห้วงการกระทำ (Action) – ประกอบด้วยเหตุการณ์จำนวนหนึ่งมาเรียงร้อยเป็นชุดในทิศทางเดียวกัน และระดับการเล่าเรื่อง (Narration) – เป็นการนำเสนอเหตุการณ์ชุดหนึ่งที่ประกอบด้วยห้วงการกระทำหลายห้วงการกระทำตั้งแต่จุดเริ่มต้นเรื่องจนจบเรื่องเช่น เริ่มต้นด้วยความสุขสงบจากนั้นก็มีการทำอะไรทำให้เกิดปัญหาขึ้นมาเรื่อยๆ จนในที่สุดมีบางสิ่งมาช่วยแก้ปัญหาหมดไปแล้วกลับมาสู่ความสงบอีกครั้ง⁷

บาร์ตส์ ขยายความต่อโดยนำมาเทียบกับความหมายเบื้องต้นของสัญวิทยาว่าภาษา มีความหมายประจำของตัวเองอยู่ในหน่วยพื้นฐานสุด ทางสัญศาสตร์ (Semiotics)⁸ เรียกว่า ความหมายตรง (Denotation) ส่วน ความหมายแฝง (Connotation) เกิดจากการสวมทับความหมายทางวัฒนธรรมที่เคยชินในสังคมลงไป⁹ ความหมายทางสัญวิทยาของ บาร์ตส์วิเคราะห์วัตถุด้านรูปลักษณะทางกายภาพก่อน ว่ามีผลต่อการรับรู้เบื้องต้นของผู้คนอย่างไร สิ่งที่เกิดจากผลการรับรู้และการใช้สอยเป็นเสมือนความหมายเบื้องต้น และส่งเสริมให้คนในสังคมเติมความหมายทางวัฒนธรรมทับลงไปอีกชั้นหนึ่ง เรียกว่า มายาคติ¹⁰

ในงานวิจัยชิ้นนี้ ได้หยิบยกเอางานของบาร์ตส์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน สอง ส่วนหลักๆ คือ ส่วนที่หนึ่ง ศึกษาความเป็นไปได้ในการ “เพิ่ม” บทบาทของคนอ่านซึ่งจะทำให้มองเห็นกระบวนการและประสิทธิภาพของการสื่อความหมาย หรืออาจตีความได้ว่า บาร์ตส์ ได้เปลี่ยนแปลงแนวความคิดจาก โครงสร้างนิยมไปสู่หลังโครงสร้างนิยม ส่วนที่สอง ศึกษาความเป็นไปได้ในการสร้างความสัมพันธ์ของการเล่าเรื่องระหว่างวรรณกรรม และสถาปัตยกรรม ซึ่งทั้งสองส่วนนี้เป็นการศึกษาผ่าน “ทฤษฎีตัวบท”

สำหรับ “ทฤษฎีตัวบท” บาร์ตส์ กล่าวไว้ว่า “ตัวบท” (Text) แตกต่างจาก “ตัวงาน” (Work) ซึ่งในความแตกต่างนี้ ตัวบท/งานเขียนแต่ละแบบก็จะให้บทบาทแก่ผู้อ่านแตกต่างกันไป และสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

1.) ตัวงาน คือ วรรณกรรมที่มีลักษณะ “หยุดนิ่ง” เป็นการสื่อสารโดยตรงในทางเดียวที่ไม่ให้บทบาทอำนาจหรืออิสระแก่ผู้อ่าน ลดบทบาทหรือจำกัดอิสระในการอ่านของคนอ่านลง หรือทำให้ผู้อ่านเป็นเพียงผู้บริโภคงานเขียนอย่างเดียว บาร์ตส์เรียกวรรณกรรมใน

⁷ นพพร ประชากุล, *มายาคติ* (กรุงเทพฯ : คบไฟ, 2544), หน้า 137

⁸ สัญวิทยาหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สัญศาสตร์ เป็นวิชาการแขนงที่ศึกษากระบวนการสื่อความหมาย โดยพิจารณาธรรมชาติของหน่วยสื่อความหมายและขั้นตอนการทำงานของมัน เพื่อทำความเข้าใจว่าความหมายถูกสื่อออกมาได้อย่างไร (ดู นพพร ประชากุล, หน้า 8)

⁹ นพพร ประชากุล, *มายาคติ*, หน้า 10

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 137–142

ลักษณะนี้ว่า Readerly Text¹¹ อาจกล่าวได้ว่า ตัวงานเป็นวรรณกรรมที่สื่อความแบบ “ความหมายตรง” ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่มีลักษณะแนวความคิดแบบโครงสร้างนิยม

2.) ตัวบท คือ วรรณกรรมที่ลักษณะ “เคลื่อนไหว” เป็นการสื่อสารที่เปิดโอกาสให้ผู้อ่านสามารถเขียนตัวบทขึ้นมาใหม่ในขณะที่ตนอ่าน (ผ่านการตีความ) ถือได้ว่าเป็นการเพิ่มอำนาจแก่ผู้อ่าน เปิดโอกาสให้อิสระแก่คนอ่าน¹² และในขณะเดียวกันเป็นการลดบทบาทและอำนาจของผู้เขียน บาร์ตส์เรียกว่าวรรณกรรมในลักษณะนี้ว่า Writerly Text และอาจกล่าวได้ว่า ตัวบท เป็นวรรณกรรมที่สื่อความแบบ “ความหมายอ้อม” เพราะมีการเพิ่มช่องว่างของความหมายอื่นๆ เข้าไปได้ ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่มีลักษณะแนวความคิดแบบหลังโครงสร้างนิยม ที่ทำให้คนอ่านกลายเป็นคนเขียนและอ่านเพื่อสร้างความหมาย ไม่ยึดกับกฎเกณฑ์ หรือรูปแบบใดโดยเฉพาะ

ในแนวคิดของบาร์ตส์แล้ว ทฤษฎีตัวบท คือ ชุดคำอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างคนอ่านกับงานเขียนในลักษณะที่แตกต่างออกไปจากเดิม คือ ไม่ยึดติดกับความหมายที่ถูกผนวกเข้าไว้ตั้งแต่ต้น นั่นหมายความว่า ทฤษฎีตัวบท เป็นการนำไปสู่กระบวนการการสื่อและสร้างความหมายอย่างไม่รู้จบ โดยการให้ความสำคัญกับ “ผู้อ่าน” มากกว่า “ผู้เขียน”, ให้ความสำคัญกับ “การตีความ” มากกว่า “การกำหนดความหมาย”, และให้ความสำคัญกับ “กระบวนการสร้างความหมาย” มากกว่า “โครงสร้างที่กำหนดความหมาย” ซึ่งในการพิจารณาถึง “ทฤษฎีตัวบท” นี้เองที่ทำให้ บาร์ตส์ ก้าวข้ามแนวความคิดแบบโครงสร้างนิยม มาสู่หลังโครงสร้างนิยม และสามารถสรุปการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดและวิธีการวิเคราะห์วรรณกรรมของ บาร์ตส์ได้อย่างสังเขปจากตารางที่ 2.1

วรรณกรรม_ตัวงาน (Work)	วรรณกรรม_ตัวบท (Text)
1. วรรณกรรมที่ให้ความสำคัญกับผู้เขียนมากที่สุด ถือว่าเป็นองค์ประธาณติกรอบและกำหนดความหมาย	1. วรรณกรรมที่ผู้เขียนได้ผนวกตัวเองฝังเข้าไปอยู่ในงานเขียนแล้ว ตั้งแต่ต้นในตอนเขียน
2. ความหมายจะหยุดนิ่งตายตัวไม่มีการตีความอย่างอื่นจนกลายเป็นกฎเหล็ก	2. วรรณกรรมที่ลดความสำคัญของผู้เขียนให้น้อยลงโดยผู้อ่านจะกลายเป็นผู้เขียนแทนในขณะที่กำลังอ่าน
3. เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างคนเขียนกับตัวงาน โดยที่ผู้อ่านเป็นได้เพียงรับรู้	3. ความหมายเกิดจากผู้อ่านตีความเอาเองอย่างอิสระตามจินตนาการความรู้ของตน
4. วรรณกรรมแบบนี้เรียกงานเขียน (Work)	4. ความหมายจะไม่หยุดนิ่งเปิดโอกาสให้มีการตีความอย่างไม่รู้จบ
5. เป็นการสื่อความหมายแบบตรง หรือ (Denotation)	5. เป็นการสื่อความหมายแบบอ้อมหรือ (Connotation)
6. คล้ายๆทฤษฎีของโซซูร์ในแง่การกำหนดความหมายผนวกไว้กับสัญญะแล้วตั้งแต่ต้น	6. เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างคนอ่านกับตัวบท โดยที่ผู้แต่งไม่ถูกกล่าวถึง
	7. สลายความเป็นองค์ประธาณติกรอบของผู้เขียน
	8. ไม่มีกระแสกดดันภายนอกวรรณกรรมผู้อ่านได้อิสระในการตีความ
	9. วรรณกรรมแบบนี้เรียก ตัวบท (Text)
	10. นำไปสู่การศึกษาทฤษฎีสัญญาวิทยาที่เน้นในแง่ความสามารถในการเชื่อมโยงระหว่างรูปสัญญะกับความหมายสัญญะ

ตารางที่ 2.1 ตารางเปรียบเทียบวรรณกรรมโครงสร้างนิยมกับหลังโครงสร้างนิยมของบาร์ตส์

¹¹ ไรชริคน์ เจริญสินโอฟาร, สัญญาวิทยา, โครงสร้างนิยม, หลังโครงสร้างนิยมกับการศึกษารัฐศาสตร์, (กรุงเทพฯ : วิทยา, 2545), หน้า 130

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 130

หลังจากการที่ได้ศึกษาผลงานของบาร์ตส์ นอกจากจะทำให้เราเข้าใจภาษาวรรณกรรมในเชิงโครงสร้างที่ซับซ้อนขึ้นแล้ว ยังทำให้เราสามารถมองเห็นลักษณะร่วมบางอย่างทาง “โครงสร้าง” ระหว่างวรรณกรรมกับงานสถาปัตยกรรม กล่าวคือ งานสถาปัตยกรรมมีการสร้าง การเข้าถึง รับรู้ และเข้าใจพื้นที่และที่ว่างต่างๆ ผ่าน “การเล่าเรื่อง” ที่มีตัวผู้เล่าคือสถาปนิก นักออกแบบสถาปัตยกรรม ดังนั้นงานสถาปัตยกรรมถูกสร้างผ่านการเล่าเรื่อง เช่นเดียวกับ การเล่าเรื่องของวรรณกรรม คือ มีโครงสร้างของการเล่าเรื่อง และอยู่ภายใต้โครงสร้างของภาษาในการกำหนดคุณค่าและความหมาย เราจึงสามารถหยิบยืมเอาความรู้ การวิเคราะห์ของวรรณกรรมที่ได้จากงานของบาร์ตส์ โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ “ทฤษฎีตัวบท” (Text), การเปิดโอกาสหรือเพิ่มอำนาจให้ผู้อ่าน (ในที่นี้ หมายถึงผู้ใช้อาคาร) ในการสร้างและตีความวรรณกรรม (ในที่นี้ หมายถึงตัวอาคาร) ดังนั้นเราจึงสามารถวิเคราะห์งานสถาปัตยกรรมเชิงโครงสร้างวรรณกรรมได้ ตามตารางที่ 2.2 แสดงการเปรียบเทียบด้านล่าง

โครงสร้างการเล่าเรื่อง	วรรณกรรม	สถาปัตยกรรม	โรงแรมดาราเทวีฯ
หน่วยเล็กสุด	เหตุการณ์ (Function)	ส่วนของอาคาร (Function)	อาคาร (Building)
หน่วยถัดขึ้นมา	ห้วงการกระทำ (Action)	อาคาร (Building)	กลุ่มอาคาร (Zoning)
หน่วยใหญ่สุด	การเล่าเรื่อง (Narration)	ผังบริเวณ (Master Plan)	ผังบริเวณ (Master Plan)
Signified	ความหมายของวรรณกรรม	ความหมายของโครงการ	เมืองสมมติที่แสดงความเป็นล้านนาในอดีตที่หลากหลาย

ตารางที่ 2.2 ตารางเปรียบเทียบ โครงสร้างระหว่าง วรรณกรรม (ตามความคิดของบาร์ตส์) และงานสถาปัตยกรรม (โรงแรมกรณีตัวอย่าง)

นอกจากนี้ยังมีนักสัญวิทยาชาวอิตาลีอีกคนหนึ่งที่กำลังกล่าวถึงสัญวิทยากับงานสถาปัตยกรรมไว้อย่างน่าสนใจคือ อัมเบอร์โต้ เอ็คโค Umberto Eco (1932) (ดูรูปที่ 2.5) ซึ่งมีแนวคิดใกล้เคียงกับการใช้ทฤษฎีสัญวิทยาของบาร์ตส์ กล่าวว่า สถาปัตยกรรมสามารถสื่อสารได้ แต่ว่าภาษาที่สถาปัตยกรรมใช้นั้นเป็นการสื่อสารผ่านลักษณะของประโยชน์ใช้สอย (Function) โดยมีระบบของการสร้างความหมายที่เป็นการเคลื่อนอยู่บนผิวของวัตถุ (ความหมายได้ถูกผนวกเข้าไว้กับวัตถุแล้วตั้งแต่ต้น) ลักษณะโครงสร้างภาษาของงานสถาปัตยกรรมเกิดจากการใช้สอยและหน้าที่ใช้สอย โดยอาศัยรูปทรง (Form) เป็นตัวเชื่อมโยงความหมาย เรียกว่าเป็นความหมายตรง (Denotation)¹³ ดังนั้น ถ้ารูปทรงเปลี่ยนไปความหมายซึ่งได้แก่การใช้สอยและ

¹³ สันต์ สุวัจนานันท์. “From the Intersection of History and Theory to Representation and Meaning” *เอกสารประกอบการสอน Advanced specific Architectural Knowledge*. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549 ซึ่งอ้างอิงงานของ Umberto Eco, “Function and Sign” ใน Leach, Neil., *Rethinking Architecture: A Reader in Cultural Theory* (London : Routledge, 1997), หน้า 182–201

หน้าที่ใช้สอยก็น่าที่จะเปลี่ยนไปด้วย แต่ยังมีความหมายอีกแบบหนึ่งที่เกิดจากผู้รับสารตีความเพิ่มเติม (อาศัยบริบททางสังคม-วัฒนธรรม) เข้าไปสมทบ กับความหมายตรงและถูกซ่อนอยู่ภายใต้ความหมายตรงดังกล่าว เรียกว่าเป็นความหมายแฝง (Connotation) ซึ่งจะมีความสำคัญมากกว่า ดังนั้น ภาษาของงานสถาปัตยกรรมจึงเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่าง ความหมายที่เกิดจากรูปร่าง รูปทรงและประโยชน์ใช้สอยที่ผนวกเข้าด้วยกัน แล้วส่งผ่านออกไปยังผู้รับสารเพื่อตีความเพิ่มซ่อนเข้าไปอีกชั้นหนึ่งตามบริบททางสังคมของแต่ละคน ดังนั้น งานสถาปัตยกรรมจึงมีลักษณะของความหมายตรง (การใช้สอยและหน้าที่ใช้สอย) และความหมายแฝง (สัญลักษณ์) ไปพร้อมกัน โดยความหมายทั้งสองอาจจะไม่ได้มีความคล้ายคลึงกันก็ได้ ซึ่งถือว่าเป็นกฎของการสื่อสารและไม่ใช่เป็นข้อผิดพลาดแต่อย่างใด

รูปที่ 2.5
อัมเบอร์โต้ เอ็คโค
นักสัญวิทยาชาวอิตาลี

จากแนวทางแรก ที่เป็นการศึกษากระบวนการสร้างคุณค่าและความหมายผ่านตัว “โครงสร้าง” นี้ ทำให้เราสามารถใช้อยุทธศาสตร์สัญวิทยาเชิงโครงสร้างของโซซูร์ บาร์ตส์ และเอ็คโค มาศึกษาการกำหนดความหมายของสถาปัตยกรรม และการวิเคราะห์สถาปัตยกรรมและการเล่าเรื่องผ่านการศึกษาโครงสร้างวรรณกรรม ในขณะเดียวกันก็เป็นการเปิดทางไปสู่การเปลี่ยนแปลงความหมายทั้งในแง่การเล่าเรื่องและโครงสร้าง นั่นคือนำไปสู่แนวคิดหลังโครงสร้างนิยม ที่เน้นความสำคัญของ “คนอ่าน” ตามความหลากหลายทางความหมาย นี่เป็นเหตุผลที่งานวิจัยชิ้นนี้หยิบยกเอาแนวการศึกษาสัญวิทยาในเชิงมนุษยนิยมเข้ามาพิจารณา

2.1.2 สถุลมนุษยนิยม เป็นการศึกษากระบวนการสร้างความหมายเน้นอำนาจการตีความจากตัวคน นักทฤษฎีที่ศึกษาแนวทางนี้ได้แก่

รูปที่ 2.6
ชาร์ลส์ แซนเดอร์ เพียร์ส
นักปรัชญาสังคมชาวอเมริกัน

- **ชาร์ลส์ แซนเดอร์ส เพียร์ส (Charles Sanders Peirce)** นักปรัชญาสังคมชาวอเมริกัน (1839–1914) (ดูรูปที่ 2.6) ที่กล่าวว่าในการเกิดของความหมายจำเป็นจะต้องมีคนเข้ามาเกี่ยวข้องในการตีความ หมายถึงความรู้อันประสพการณ์การรับรู้ของคน แนวสัญวิทยาของเพียร์ส นั้น สนใจศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรูปลักษณะทางกายภาพ กับการเชื่อมโยงรูปลักษณะนั้นกับความหมาย หมายถึง เป็นการเน้นตัว “คน” และความสามารถในการเชื่อมโยงระหว่างรูปสัญลักษณ์ และความหมายซึ่งอาจจะเป็นความหมายที่ยังไม่ได้ถูกกำหนดไว้ แต่กำลังจะถูกกำหนดขึ้นและบรรจุไว้ และเพียร์ส เรียกวิชานี้ว่า **สัญศาสตร์ (Semiotics)**¹⁴

การเชื่อมโยงจากสัญลักษณ์ที่เป็นรูปสัญลักษณ์ไปสู่ความหมายสัญลักษณ์ เพียร์ส เรียกว่าเป็น “ระยะห่าง” ของการสมมติทางความคิดที่เกิดขึ้นจากการใช้ประสพการณ์ วิจาร์ณญาณส่วนตัวของคนมาสร้างความเชื่อมโยงกันระหว่างข้อสองข้อ ซึ่งแต่ละคนจะมีไม่เท่ากัน และสำหรับเพียร์สแล้ว “ระยะห่างของการเชื่อมโยง” นี้เองที่เป็นจุดสำคัญ ในงานวิจัยชิ้นนี้จึงต้องการนำเสนอถึง “ระยะห่างของการเชื่อมโยง” สมมติของการตีความเชื่อมโยงดังกล่าวนี้ โดยแบ่งได้เป็น 3 ระดับความสัมพันธ์คือ

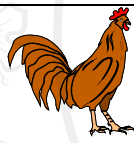

1.) ระดับที่มี “ระยะห่างของการเชื่อมโยง” ใกล้ที่สุดระหว่างรูปสัญลักษณ์กับความหมายสัญลักษณ์เป็นลักษณะที่คล้ายคลึงกัน (Resemblance) หรือภาพเหมือนระดับนี้จะ เรียกว่า icon เช่น ภาพถ่าย ภาพวาด หมายความว่ามีความสัมพันธ์กันโดยตรง (Directly Related) ภาพเหมือนเป็นภาพแบบที่มีแรงกระตุ้น (Motivation) ในการทำให้เกิดภาพในใจได้ตรงเป้าหมายมากที่สุด ยกตัวอย่างเช่น รูปปั้นของบุคคลเป็นรูปสัญลักษณ์ในระดับ Iconic Form ดังนั้นโอกาสในการตีความหมายให้เป็นคนอื่นหรือความหมายแบบอื่นๆ นั้นแทบจะไม่มีเลย ดังนั้นลักษณะการสร้างเชื่อมโยงของ ภาพเหมือน นั้นเพียงแค่นี้ก็สามารถสร้างความเชื่อมโยงได้อย่างง่ายดาย โดยจะไม่เปิดโอกาสให้ตีความ ซึ่งก็คือ ลักษณะของการสื่อความหมายตรง หรือ Denotation นั่นเอง (ดูตารางที่ 2.3)

Object	Icon	ถอดความได้
		ไก่
Icon หมายความว่า มีความสัมพันธ์กันโดยตรง (Directly Related) ด้านรูปทรง อย่างใกล้เคียง แบบนี้เป็นแบบที่มีแรงกระตุ้น (Motivation) ในการทำให้เกิดภาพในใจได้ตรงเป้าหมายมากที่สุด ลักษณะการถอดความของ Icon นั้นเพียงแค่นี้ก็สามารถถอดรหัสถึง Object ได้แล้ว		

ตารางที่ 2.3 การถอดความในระดับภาพเหมือน

¹⁴ สัญวิทยา กับ สัญศาสตร์ ในตัวแล้วคือสัญชานะชนิดหนึ่ง เพราะสามารถสื่อความหมายเฉพาะแบบหนึ่ง เช่นถ้าใครบอกว่าตัวเองเป็นนักสัญวิทยา ก็สื่อความหมายว่า ขอมรับและใช้แนวคิดของโซซูร์ เป็นหลัก ส่วนผู้ที่บอกว่าตัวเองเป็นนักสัญศาสตร์ ก็สื่อความหมายว่าได้รับอิทธิพลและใช้แนวคิดของ เพียร์ส (ดู ดร.ไชชรัตน์ เจริญสินโอฟาร, หน้า 9) แต่โดยทั่วไปแล้วสามารถใช้ สัญวิทยา กับ สัญศาสตร์ ในความหมายเดียวกัน

2.) ระดับที่มี “ระยะห่าง” หรือในงานวิจัยชิ้นนี้เรียกว่าระยะห่างระดับกลาง มีลักษณะเป็นสาเหตุกับผลลัพธ์ (Causal Relation) ระดับนี้จะ เรียกว่า Index หรือดรรชนี แบบนี้เป็นแบบชิ้นส่วนย่อยๆ ละเอียดยๆ แต่มีลักษณะร่วมบางอย่างที่เกี่ยวพันโดยตรงให้มีความหมายไปสู่รูปสัญลักษณ์อันเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น ควันทไฟเป็นดรรชนีของการจุดไฟ เป็นต้น ลักษณะการถอดความของดรรชนี นั้นจะใช้การคิดหาเหตุผลเชื่อมโยง หากความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล ระหว่างดรรชนีกับแนวคิดที่สัญลักษณ์นั้นอ้างถึง ซึ่งเป็นการเพิ่มช่องว่างของความหมายอื่นๆ เข้าไปได้ เป็นจุดเริ่มต้นของการสื่อความแบบ “ความหมายอ้อม” ถึงแม้ว่าการเชื่อมโยงในระดับนี้จะมีแรงกระตุ้นให้เกิดการตีความ แต่ก็ยังไม่เท่ากับการสร้างความเชื่อมโยงในระดับภาพเหมือนซึ่งตรงกว่า (ตารางที่ 2.4)

Object	Index	ถอดความได้
		ไก่, นก, สัตว์ปีกชนิดหนึ่ง ขนาดลำตัว..... อายุ..... จำนวน.....
Index หรือดรรชนี แบบนี้เป็นแบบชิ้นส่วนย่อยๆ ละเอียดยๆ แต่มีลักษณะร่วมบางอย่างที่เกี่ยวพันโดยตรงให้มีความหมายไปสู่รูปสัญลักษณ์อันเดียวกัน ลักษณะการถอดความของ Index นั้นจะใช้การคิดหาเหตุผลเชื่อมโยง หากความสัมพันธ์เชิงเหตุ และผลระหว่าง Index กับ Object แบบนี้จะมีค่าความเข้มข้นของแรงกระตุ้น (Motivation) ในการทำให้เกิดภาพในใจได้ตรงเป้าหมายนั้นน้อยกว่าระดับ Icon		

ตารางที่ 2.4 การถอดความในระดับดรรชนี

3.) ระดับที่มี “ระยะห่าง” ในการเชื่อมโยงระดับกว้างมีลักษณะการเป็นภาพตัวแทน (Representation) โดยไม่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงอันใดระหว่างสัญลักษณ์กับแนวคิดที่สัญลักษณ์นั้นอ้างถึง เลยแต่ความเกี่ยวข้องกันนี้เกิดขึ้นจากการที่ได้ตกลงร่วมกันระหว่าง ผู้ใช้ไว้ระดับนี้จะเรียกว่า Symbol หรือสัญลักษณ์ เช่น ป้ายจราจร, ตัวเลข1, หรือตัวอักษรA รูปสัญลักษณ์เหล่านี้ถูกสร้างขึ้นในระดับ Symbolic Form แล้วถูกกำหนดให้มีความหมายเพียงอย่างเดียวจากสังคม (ซึ่งเราต้องเรียนรู้) แบบนี้จะมีค่าความเข้มข้นของแรงกระตุ้น ในการทำให้เกิดภาพในใจได้ตรงเป้าหมายน้อยที่สุด ลักษณะของการสร้างความเชื่อมโยง ในระดับการเป็นตัวแทน นั้นจำเป็นต้องอาศัยการเรียนรู้ของผู้ใช้สัญลักษณ์นั้นเพียงอย่างเดียวซึ่งเปิดช่องการตีความได้มากที่สุด¹⁵ อย่างไรก็ตามระยะห่างในระดับนี้จะเป็นการสื่อความหมายแบบอ้อม อยู่ระยะแรกเท่านั้นหลังจากนั้นถ้าสัญลักษณ์นั้นถูกสังคมยอมรับและได้เรียนรู้จนเป็นที่รู้จักกันทั่วแล้ว สัญลักษณ์นั้นก็จะกลายลักษณะ

¹⁵ กาญจนา แก้วเทพ และคณะ, มอส์สื่อใหม่มองสังคมใหม่, หน้า 21

ไปเป็นการสื่อ “ความหมายแบบตรง” ทันทีและยังส่งผลให้ สัญลักษณ์ที่ไม่สามารถเชื่อมโยงความหมายโดยทางด้านรูปได้ กลายร่างเป็นสัญลักษณ์ที่สามารถเชื่อมโยงความหมายโดยทางด้านรูปได้ เพราะสังคมเกิดการเรียนรู้และจดจำรูปได้ จนไม่สามารถแยกออกจากความหมายได้ (ตารางที่ 2.5)

Object	Symbol	ถอดความได้
	ก	กระดาษเขียนหมึก, หมวกก๊าก, ตอไม้, โขดหิน, ตัว กะ, ตัว กอ, ตัว กอไก่, ฯลฯ
Symbol หรือสัญลักษณ์ (ซึ่งเราต้องเรียนรู้) แบบนี้จะมีค่าความเข้มข้นของแรงกระตุ้น (Motivation) ในการทำให้เกิดภาพในใจได้ตรงเป้าหมายน้อยที่สุด ลักษณะการถอดความของ Symbol นั้นจำเป็นต้องอาศัยการเรียนรู้ของผู้ใช้ สัญลักษณ์นั้นเพียงอย่างเดียว		

ตารางที่ 2.5 การถอดความในระดับ สัญลักษณ์

ถึงแม้ว่าจะแบ่งระดับของระยะห่างออกเป็น 3 ระยะแล้วแต่ระยะดังกล่าวก็ไม่ได้ตัดขาดจากกัน ในความเป็นจริงสัญลักษณ์หนึ่งๆสามารถแสดงออกได้ทั้ง 3 ระยะในขณะเดียวกัน โดยเป็นลักษณะของการพัฒนาการซึ่งเริ่มจาก สัญลักษณ์ที่เป็นระดับภาพเหมือนก่อนแล้วสังคมจะเริ่มสร้างแนวคิดเพื่อยกระดับมาเป็นกรณีและเป็นระดับตัวแทนในที่สุด แต่ไม่ได้หมายความว่าสัญลักษณ์จะหยุดอยู่แค่นั้น สัญลักษณ์ยังสามารถปรับเปลี่ยนระดับสัญลักษณ์และก่อตัวเป็นสัญลักษณ์ใหม่ได้ตลอดเวลา

2.1.3 ความแตกต่างระหว่างสกุลโครงสร้างนิยมกับสกุลมนุษย์นิยม

ในงานวิจัยฉบับนี้จะนำเอาประโยชน์ของ “ระยะห่างการเชื่อมโยง” มาใช้หาระดับของการตีความเพื่อเชื่อมความหมายสัญลักษณ์กับงานออกแบบสถาปัตยกรรม และเพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดของวิชาสัตววิทยาที่มาจากแนวคิดของทั้งสองกลุ่มและของนักทฤษฎีแต่ละคน ว่าอยู่ในกลุ่มนักคิดแบบใดนั้น จึงจะแบ่งกลุ่มนักทฤษฎีสัตววิทยาออกได้ 2 กลุ่ม ดังตารางที่ 2.6 ต่อไปนี้คือ

กลุ่ม (Structuralist Approaches)			กลุ่ม (Hermeneutic Approaches)
โซซูร์	บาร์ตส์	เอ็คโค	เฟิร์ส
ทฤษฎีจากแนวโครงสร้างของภาษา แยกภาษาออกจากการใช้ภาษา และอธิบายถึงความหมายว่าเกิดจากการกำหนดไว้แต่ต้น โดยผู้เขียน/แต่ง ผู้อ่านไม่มีอำนาจในการตีความ	นำแนวคิดแบบโครงสร้างของภาษาของโซซูร์ มาขยายด้านโครงสร้างวรรณกรรมโดยแยกวรรณกรรมออกเป็นระดับการเล่าเรื่อง โดยเห็นว่าการสถาปนาปद्यกรรมสามารถวิเคราะห์ในลักษณะวรรณกรรมได้ เพราะมีโครงสร้างการเล่าเรื่องเป็นแบบเดียวกัน และยังอธิบายเรื่อง “ความหมาย” ว่าเกิดจากการตีความของผู้อ่านโดยลดอำนาจผู้เขียนไม่ให้มีอำนาจในการครอบงำความหมาย	แนวคิดเรื่องการสื่อสารของงานสถาปद्यกรรม ภาษาที่สถาปद्यกรรมใช้นั้นเป็นการสื่อสารผ่านประโยชน์ใช้สอยภายใน (Function) ถือว่าเป็นการสื่อแบบตรง Denotation แต่ถ้าเป็นประโยชน์ใช้สอยทางสังคม ถือว่าเป็นการสื่อแบบมีนัยยะแฝง Connotation	ความหมายเกิดขึ้นจากคนอ่านเป็นหลักกำหนดความหมายในขณะตีความ และผู้แต่งสารหมคอำนาจในการครอบงำความหมายไปแล้ว อำนาจเต็มอยู่ที่ผู้อ่านเท่านั้น คล้ายกับในช่วงหลังโรงสร้างนิยมที่เน้น “คน” และแบ่งระยะการตีความได้เป็น 3 ระยะ คือ Icon, Index, Symbol

ตารางที่ 2.6 ตารางเปรียบเทียบ ทฤษฎีของสองกลุ่ม

จากการศึกษาแนวทางทั้งสองนี้เราสามารถนำทฤษฎีของโซซูร์, บาร์ตส์ และเอ็คโค ในเรื่องโครงสร้างภาษา และทฤษฎีของเฟิร์ส เรื่องระยะห่างของการเชื่อมโยง ในระดับต่างๆ ความหมายสัญญาะไปใช้ในงานสถาปद्यกรรมได้ ซึ่งมีวิธีการแปลงความหมายทางนามธรรมออกมาในลักษณะรูปธรรมในแบบวิธีต่างๆกัน ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของการแสดงของการออกแบบงานสถาปद्यกรรม ในแบบต่างๆเช่น ออกแบบโดยยึดรูปแบบเดิม, ออกแบบโดยใช้การมีเหตุผลเชื่อมโยงกับรูปแบบเดิม หรือการออกแบบที่ไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิม และวิธีต่างๆกันเหล่านี้เองที่เป็นช่องทางในการขยับขยายความคิดสร้างสรรค์โดยไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิม และช่วยเพิ่มมุมมองใหม่ทางเลือกใหม่ในการสร้างสรรค์งานออกแบบสถาปद्यกรรมประยุกต์โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาปद्यกรรมไทยประยุกต์ที่ไม่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางคุณค่าและความหมายของงานสถาปद्यกรรมในลักษณะที่ลดลงเพราะเป็นการพยายามสร้างความเชื่อมโยงความหมายกับของเดิมในขณะที่เปิดโอกาสให้ “คน” เป็นผู้คิดและยังเป็นไปในแนวทางการปกป้องคุ้มครอง องค์ความรู้ ความสำคัญของสถาปद्यกรรมไทยประเพณี ในฐานะสถาปद्यกรรม “ต้นแบบ” ซึ่งเป็นมรดกของวัฒนธรรมในชุมชนได้เนื่องจากไม่ได้พยายามเข้าไปใช้ความหมายหรือรูปลักษณะแบบภาพเหมือน

2.2 งานวิจัยที่ใช้ทฤษฎีและแนวทางสัญวิทยา

2.2.1 ในงานของ ฐิติวัฒน์ นงนุช “การศึกษาย่านศิลปวัฒนธรรมในเขตเมืองเพื่อ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม กรณีศึกษา ย่านตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร” ภายใต้กรอบความคิดในการวิจัยจากแนวทางการศึกษาปรากฏการณ์ศาสตร์และสัญศาสตร์ เป็นการ

ขยายขอบเขตความเข้าใจทางปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเมือง ที่ว่างและสถาปัตยกรรม โดยมุ่งเน้นการตอบคำถามที่ว่าสัมผัสการรับรู้สถานที่เกิดขึ้นได้อย่างไร และ จากการศึกษาพบว่าสัมผัสการรับรู้สถานที่เกิดจากองค์ประกอบทางกายภาพที่สำคัญห้าประการ ได้แก่ หนึ่งร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังคงอยู่ สองวิถีชีวิตในแบบพุทธของชาวจีน สามการซ้อนทับของกิจกรรมในสถานที่เดียวกันอย่างแยกไม่ออก สี่ผู้คนเชื้อสายจีน ห้าสัญลักษณ์ทางพิธีกรรมความเชื่อ อาคารและสถาปัตยกรรมตลอดจนภาษาที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างกัน นอกจากนี้ผลของการวิเคราะห์เพื่อจัดกลุ่มขององค์ประกอบทางกายภาพในฐานะที่เป็นระบบสัญลักษณ์นั้น นำไปสู่ความเชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรมของชาวจีน ได้แก่ กลุ่มของสัญลักษณ์ทางด้านฮวงจุ้ยมีรากฐานมาจากวัฒนธรรมการตั้งถิ่นฐานในแบบชาวจีน กลุ่มของสัญลักษณ์ทางการเคารพบูชาที่มีรากฐานมาจากวัฒนธรรมการเคารพบูชาบรรพบุรุษและเทพเจ้าของชาวจีน กลุ่มของสัญลักษณ์ด้านการประกอบพิธีกรรมมีรากฐานมาจากลัทธิเต๋าและวัฒนธรรมด้านการบริโภค กลุ่มของระบบสัญลักษณ์ทางด้านปรัชญาในการดำรงชีวิตมีความเกี่ยวข้องกับทัศนคติทางด้านจริยธรรมของชาวจีน ซึ่งเกิดจากการผสมผสานทางความเชื่อในแบบพุทธมหายาน แนวคิดของขงจื้อและเล่าจื้อ รวมทั้งแนวคิดในการปฏิบัติของลัทธิเต๋า อย่างไรก็ตาม ความเชื่อมโยงของสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับผู้คนและที่ว่างที่เกิดขึ้นนั้นยังถูกจำกัดขอบเขตของความเข้าใจอยู่ภายใต้ของระบบสัญลักษณ์ที่สร้างขึ้นมาอย่างจงใจ ทำให้ไม่สามารถค้นหาความหมายที่แท้จริงของการดำรงอยู่ของระบบสัญลักษณ์นั้นในปัจจุบันได้ รวมทั้งไม่สามารถตอบคำถามว่า สัมผัสการรับรู้สถานที่นั้นสามารถสร้างจิตวิญญาณที่แท้จริงของสถานที่ให้เกิดขึ้นได้จริงหรือไม่ การตัดแบ่ง และแยกระบบสัญลักษณ์ออกเป็นสัญลักษณ์ต่างๆ เพื่อนำมาพิจารณาจึงเป็นแนวทางของการศึกษาสัญลักษณ์แห่งสถานที่ขึ้น เพื่อเชื่อมโยงความหมายและองค์ประกอบต่างๆ ในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน จากการศึกษากรณีศึกษาย่านชุมชน ผังอาคารและที่ว่างในย่านตลาดน้อย พบว่าสัมผัสการรับรู้สถานที่นั้นเกิดจากสัญลักษณ์ที่สำคัญสี่ประการ กล่าวคือ ผู้คนที่อยู่อาศัย ระบบที่ว่างที่มีความหมายทางระบบสัญลักษณ์ พิธีกรรมที่มีการสืบทอดมาจากความเชื่อดั้งเดิม และรูปแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจสังคม สัญลักษณ์ทั้งสี่ประการนี้นำไปสู่การตีความและสร้างความหมายให้เกิดขึ้นในผังชุมชน ที่โล่งว่าง อาคารและสถาปัตยกรรมซึ่งมีความสัมพันธ์แนบแน่นกับผู้อยู่อาศัยในย่านตลาดน้อยมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน¹⁶ สิ่งที่ดีถือว่าเป็นประโยชน์มากจากงานวิจัยชิ้นนี้คือวิธีการศึกษาสัญลักษณ์ที่แสดงออกให้สามารถรับรู้ได้ของแต่ละสถานที่ โดยเชื่อมโยงเข้ากับคนที่อาศัยอยู่ผ่านทางวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนจีน

¹⁶ ฐิติวัฒน์ นงนุช, “การศึกษาย่านศิลปวัฒนธรรมในเขตเมืองเพื่อ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม กรณีศึกษาย่านตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร”, *อายุ* 7 04-05 (2550), หน้า 88-99

2.2.2 ในงานของ รั้งสรรค์ เจริญพันธ์วิสิน “การเปลี่ยนแปลงสัญญาและรหัสของสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมทางพุทธศาสนาในประเทศไทย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงความหมายของสถาปัตยกรรม และศิลปกรรมทางพุทธศาสนา ที่มีการดัดแปลงสัญญาและรหัส ที่ผู้ออกแบบต้องการสื่อ การรับรู้ถึงความหมายและการตีความของพุทธศาสนิกชนชาวไทยต่อสถาปัตยกรรม และศิลปกรรมเหล่านั้น และศึกษาถึงบทบาทและอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อผู้ออกแบบ และพุทธศาสนิกชนชาวไทย กรณีศึกษาคือ อุโบสถวัดศาลาลอย จังหวัดนครราชสีมา , มหาธรรมกายเจดีย์ จังหวัดปทุมธานี และพระพุทธรูปปางเหยียบโลก จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยสรุปได้ว่าความหมายที่ผู้ออกแบบต้องการสื่อ จะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ ของผู้ออกแบบที่แตกต่างกันออกไป ผลสัมฤทธิ์ของการสื่อสารจะขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้ของผู้ออกแบบ การให้ข้อมูลข่าวสาร ความศรัทธา และการยอมรับของพุทธศาสนิกชน การรับรู้ถึงความหมาย และการตีความที่ถูกต้องและสอดคล้องกับความหมายที่ผู้ออกแบบต้องการ สื่อจะจำกัดอยู่ในหมู่พุทธศาสนิกชนที่ใกล้ชิด และได้รับข้อมูลข่าวสารจากผู้ออกแบบ การศึกษาครั้งนี้ยังพบว่า วัตถุประสงค์แฝงของการดัดแปลงสัญญาของสถาปัตยกรรม และศิลปกรรมทางพุทธศาสนาของกรณีศึกษา เกิดขึ้นจากการที่ผู้ออกแบบพยายามสร้างเอกลักษณ์ ให้เกิดขึ้น โดยการใช้สัญญาและหลักการทางสัญศาสตร์เมื่อบรรจุหรือสื่อสารสัมฤทธิ์ผลแล้วจะเกิดผลตามมาเช่น การตีความ, ความเชื่อและปฏิบัติตาม เกิดการกระทำเพื่อผลทางการดึงดูดพุทธศาสนิกชนให้เข้ามาปฏิบัติธรรม และบริจาคทรัพย์ เพื่อหาปัจจัยมาทำนุบำรุงวัด และดำเนินกิจการต่างๆของวัด¹⁷ ในลักษณะเดียวกันเมื่อเทียบกับงานวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์กระบวนการประยุกต์เชิง สัญญาวิทยา เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ กรณีศึกษา รูปแบบสถาปัตยกรรม เลียนแบบไทยประเพณี ของโรงแรม แมนดาริน โอเรียนเต็ล ดาราเทวี เชียงใหม่” ที่กำลังศึกษาอยู่สามารถคลี่คลายกระบวนการสร้างเหตุผลทางสัญญาที่ใช้การเชื่อมโยงรูปแบบสถาปัตยกรรมล้านนา มาใช้ในโครงการ โรงแรมฯ ให้สัมฤทธิ์ผลทางการสื่อสารเพื่อผลทางการดึงดูดกลุ่มลูกค้าของ โรงแรมที่ต้องการสัมผัสสัญญาดังกล่าว

2.2.3 ในงานของ กนกพรรณ คำวงศ์ปิ่น (2543) เรื่อง “จากตัวหนังสือ รูปถ่ายสีสัน กลยุทธในการจูงใจ และความหมายแฝงของป้ายโฆษณาเลือกตั้ง” ได้นำทฤษฎีสัญญาวิทยา มาเป็นหลักในการวิเคราะห์ป้ายโฆษณาเลือกตั้ง ซึ่งแต่ละป้ายโฆษณาของแต่ละพรรคการเมืองต่างมีเทคนิคการนำเสนอการใช้สีของป้าย การวางรูปของผู้สมัครรับเลือกตั้งในป้ายโฆษณาการใช้ลักษณะของการใช้ภาษาต่างๆ วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาถึงลักษณะการใช้ภาษาในป้ายโฆษณา

¹⁷ รั้งสรรค์ เจริญพันธ์วิสิน, “การเปลี่ยนแปลงสัญญาและรหัสของสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมทางพุทธศาสนาในประเทศไทย” วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2543

เลือกตั้ง เพื่อศึกษาถึงองค์ประกอบของป้ายโฆษณาหาเสียงเลือกตั้ง มีการจัดวางตัวหนังสือ และการใช้สีของตัวหนังสือ สีพื้นของแผ่นป้าย รูปถ่ายของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และเพื่อศึกษาการสื่อความหมายในป้ายโฆษณาเลือกตั้ง ที่สะท้อนสภาพสังคม รวมทั้งนโยบายของแต่ละพรรคการเมือง โดยมีสมมติฐานว่าภาษาที่ใช้ในป้ายโฆษณาการเลือกตั้ง สามารถสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่ประชาชนต้องการให้รัฐบาลแก้ไข และแนวนโยบายของพรรคการเมืองการใช้ภาษาและองค์ประกอบของป้ายโฆษณาเลือกตั้ง ตั้งแต่การใช้สีของตัวอักษร สีที่ใช้ทำพื้นของป้ายโฆษณา แสดงให้เห็นถึงความต้องการฐานเสียงของกลุ่มประชาชนหรือแนวนโยบายของพรรคตนเองได้ ในการวิเคราะห์รูปภาพ การใช้สีของตัวหนังสือ รวมทั้งพื้นสีของป้ายโฆษณาเลือกตั้ง สิ่งที่ได้จากงานชิ้นนี้คือหลักการสื่อความหมายโดยใช้วิธีทฤษฎีทางสัญวิทยาในการสร้างป้ายโฆษณา¹⁸

2.3 วรรณกรรมที่เกี่ยวกับอาคารกรณีตัวอย่าง

2.3.1 ประวัติความเป็นมาโรงแรมแมนดาริน โอเรียนเต็ล ดาราเทวี เชียงใหม่

เดิมเป็นที่ตั้งของ ร้านอาหารบ้านสวน เชียงใหม่ ของจุลทัศน์ กิตติบุตร หลังจากถูกเปลี่ยนการถือสิทธิ์ เป็นของหลาน ก็ได้ขายให้แก่ สุขเจริญ สุวรรณมงคล นักธุรกิจจากภาคใต้ ลูกชายคนโตของเจริญ และศรีสุมาลย์ สุวรรณมงคล เจ้าของและผู้ก่อตั้ง "ซีเอส กรุ๊ป" กลุ่มธุรกิจการค้าที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของจังหวัด ปัตตานี เพื่อที่จะสร้างเป็นรีสอร์ทขนาด 40 หลัง บริเวณถนนสันกำแพง-เชียงใหม่ ท่ามกลางธรรมชาติของเมืองเหนือ แต่หลังจากนั้นรีสอร์ทขนาด 40 หลัง ได้กลายเป็นจินตนาการที่กว้างขึ้น ด้วยวิธีคิดที่แตกต่างไม่เหมือนใครพร้อมๆ กับมีการซื้อที่ดินผืนแรก 40 ไร่ตรงบริเวณกาดดารา ซึ่งต่อเชื่อมกับร้านอาหาร Le Grand Lanna และหลังจากนั้นก็ทยอยซื้อเพิ่มขึ้นจนกลายเป็นที่ดินผืนใหญ่กว่า 150 ไร่ 60 กว่าโหนด เพื่อสร้างเป็นโรงแรมดาราเทวี ในช่วงแรก ภายหลังมีการเข้าร่วมทุนกันระหว่าง Mandarin Oriental Hotel Group (MOG) กับบริษัทดาราเทวี เชียงใหม่ เมื่อประมาณต้นปี 2547 ก่อนที่จะเซ็นสัญญาเข้ามาเป็นผู้บริหารอย่างจริงจังในตอนกลางปี สำคัญสำคัญของสัญญา แมนดารินจะเข้ามาเป็นผู้บริหารดาราเทวีเป็นระยะเวลา 15 ปี (ต่ออีก 15 ปี) มีรายได้ก่อนหักค่าใช้จ่ายประมาณ 3-5% รายได้จากกำไรหัก ณ ที่จ่ายอีก 3-5% และจากค่าใช้จ่ายเบรนต์อีกประมาณ 3-5% สิ่งที่ดาราเทวีจะได้คือประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการ โรงแรม การเทรนนิ่งบุคลากร รวมทั้งเครือข่ายในการทำตลาดและประชาสัมพันธ์ ซึ่งแมนดาริน กรุ๊ป มีฐานข้อมูลลูกค้าอยู่แล้วจาก

¹⁸ กนกพรหม คำวงศ์ปิ่น, “จากตัวหนังสือ รูปถ่ายสีสัน กลยุทธ์ในการจูงใจ และความหมายแฝงของป้ายโฆษณาเลือกตั้ง” วิทยานิพนธ์มนุษยศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2543

โรงแรมใหญ่ในเครือทั่วโลก และได้ทำการเปิดให้บริการในเฟสแรกเมื่อ ธันวาคม 2547 ภายใต้ชื่อว่า โรงแรมแมนดาริน โอเรียนเต็ล ดารา เทวี เชียงใหม่¹⁹

แรงบันดาลใจในการสร้างโรงแรมดาราเทวีขึ้นมานั้น นอกจากอุปนิสัยเดิมของ สุขเจริญ ผู้ถือหุ้นใหญ่ ที่เขาเป็นคนชอบสะสมของเก่าแล้ว ยังเนื่องมาจากในช่วงแรกที่เขาขึ้นมาอยู่ เชียงใหม่ เขามีบ้านพักอยู่ในรีสอร์ทแห่งหนึ่งในอำเภอแม่อริม ใกล้กับโรงแรมริเจนท์ เชียงใหม่ ที่ ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นโรงแรมโพร์ ซีซั่น เชียงใหม่ และ คุณชลลดา ภรรยาของเขา มักจะเข้าไปใช้บริการสปาในโรงแรมแห่งนี้เป็นประจำ ทำให้เขาเกิดความประทับใจในบรรยากาศด้านนา ของ โรงแรมแห่งนี้ เหมือนถูกต้องมนต์สะกดให้หลงไหลบรรยากาศของเมืองล้านนาโบราณ จน นำไปสู่การสร้างเป็นเมืองสมมติดาราเทวี โดยงบประมาณในการก่อสร้างโรงแรมแห่งนี้ที่สูงถึง 3,000 ล้านบาท

รูปที่ 2.7 แผนที่ที่ตั้งโรงแรมดาราเทวี

รูปที่ 2.8 สภาพโดยรวมของโรงแรมดาราเทวี

รูปที่ 2.9 ผังบริเวณของโรงแรม แมนดาริน โอเรียลเต็ล ดาราเทวี

¹⁹ อรวรรณ บันฑิตกุล. ผู้จัดการออนไลน์. 2548. “โรงแรมแมนดาริน โอเรียลเต็ล ดาราเทวี เชียงใหม่” [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.gotomanager.com/news/details.aspx?id=33388> (1 กรกฎาคม 2549)

2.3.2 แนวทางการออกแบบ กรณีตัวอย่างโรงแรมแมนดาริน โอเรียนเต็ล ดาราเทวี เชียงใหม่

การนำไปสู่แนวทางการออกแบบ ภูมิสถาปัตย์ วัฒนธรรม และราชนครินทร์ อินทวงศ์ สองสถาปนิกหนุ่มรุ่นใหม่ ออกแบบเพื่อสนองต่อแนวคิดของการสร้างเมืองสมมติ ที่มีบรรยากาศของล้านนาโบราณ ที่ประกอบไปด้วยท้องพระโรง คู่มเจ้า สนามกว้างสำหรับประกอบกิจกรรมที่เรียกว่า อุทยานช่วงเมือง หอพระ ศูนย์กลางของเมือง ได้แก่ พระราชวัง ล้อมรอบไปด้วยบ้านของเหล่าเสนา ถัดออกไปเป็นบ้านของชาวนาชาวสวนอีกชั้นหนึ่ง²⁰ ดังนั้นการออกแบบจึงมีการกำหนดรูปทรงและบรรยากาศโดยรวมตลอดจนปัจจัยขั้นพื้นฐานของเมืองให้ครบตามองค์ประกอบของเมืองโบราณ ซึ่งก็ได้แก่ คู่ม, วัด, เวียงหรือพื้นที่เอนกประสงค์, บ้าน, ตลาด, ที่ทำการเกษตร ฯลฯ เมื่อพิจารณาถึงความต้องการของเจ้าของกับสิ่งที่สถาปนิกผู้ออกแบบผลิตออกมาถือว่าตอบสนองต่อความต้องการของเจ้าของได้สมบูรณ์แบบทุกประการอย่างไรก็ดี หมายความว่าในมุมมองงานออกแบบนั้น สถาปนิกสามารถตอบโจทย์ที่เจ้าของต้องการได้ครบถ้วน แต่อีกมุมหนึ่งเกิดการต่อต้านจากประชาชนกลุ่มต่างๆอย่างกว้างขวางในเรื่องของความไม่เห็นด้วย กับการสร้างวัดในโรงแรม จากประเด็นดังกล่าวนี้สามารถชี้ให้เห็นถึงการเกี่ยวพันกันอยู่สองเรื่อง คือ การกำหนดให้โรงแรมมีลักษณะเป็นเมืองสมมติแบบโบราณล้านนา กับการที่จะออกแบบอาคารต่างๆ ตามองค์ประกอบของเมือง (ซึ่งมีวัดรวมอยู่ด้วย)

2.3.3 กรณีข้อวิพากษ์วิจารณ์การละเมิดความหมายและคุณค่าดั้งเดิม

ปัญหาจากการออกแบบประยุกต์ จากกรณีองค์กรชาวพุทธบางองค์กรและสถาบันบางแห่งในจังหวัดเชียงใหม่และลำปาง ตลอดจนนักวิชาการและนักธุรกิจบางคน ได้ออกแถลงการคัดค้าน กรณีโรงแรมแมนดาริน โอเรียนเต็ล ดาราเทวี เชียงใหม่ ได้ลอกเลียนแบบพุทธศาสนสถานไปสร้างเป็นโรงแรม และเกิดข้อถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง จนกระทั่งกระทรวงวัฒนธรรมได้ตั้ง คณะกรรมการตรวจสอบความเหมาะสมในการนำสถาปัตยกรรม และเครื่องตกแต่งของวัดมาใช้ตกแต่งโรงแรมในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วย ภิญโญ สุวรรณคีรี, วนิดา พึ่งสุนทร, สด แดงเอียด, ปกรณ์ ต้นสกุล, และเรวัติ สกกุลพาณิชย์ ขึ้นมาตรวจสอบ และผลการตรวจสอบปรากฏว่า ผู้รับผิดชอบโครงการฯ มิได้มีเจตนาลบหลู่หรือดูหมิ่นพุทธศาสนาแต่ประการใด ในทางตรงกันข้ามเป็นการสนับสนุนให้พนักงานบริษัท/โรงแรม สามารถปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธและสนับสนุนส่งเสริมพระพุทธศาสนาได้อีกทางหนึ่ง อย่างไรก็ตามแล้วแต่คณะ

²⁰ อรวรรณ บัณฑิตกุล, ผู้จัดการออนไลน์, 2548. "เมืองในจินตนาการ" [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.gotomanager.com/news/details.aspx?id=33389> (1 กรกฎาคม 2549)

กรรมกรฯ มีความเห็นว่าเป็นเพียงการขัดต่อความรู้สึก ที่กลายเป็นข้อขัดแย้งทางความคิด เกิดจากความรัก และความหวงแหนในสิ่งที่เคารพบูชา โดยไม่ต้องการให้นำสิ่งคล้ายกันเหล่านี้ ไปใช้ในทางพิจาริตประเพณี²¹ นอกจากนี้มีคนที่ตั้งข้อสังเกตว่า การทำในลักษณะดังกล่าวของโรงแรมแมนดาริน โอเรียนเต็ล ดาราเทวี จังหวัดเชียงใหม่ อาจจะส่งผลเสียต่อการท่องเที่ยวได้ เพราะเมื่อนักท่องเที่ยวที่มาพักที่โรงแรมและได้ชมสิ่งต่างๆ ที่โรงแรมรวบรวมมาไว้แล้วอาจจะไม่ต้องการเดินทางไปท่องเที่ยวที่อื่นอีก จนกลายเป็นการทำลายธุรกิจท่องเที่ยวทางอ้อม และทำให้การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวหมดความหมายไป²² จากประเด็นดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ปัญหาหลักของโรงแรมกรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้น จากการที่นำเอา “รูปต้นแบบของเมืองล้านนาในอุดมคติ” มาปรับใช้ในการออกแบบประยุกต์ จึงทำให้มีการวางเอา “วัด” เข้ามาในบริเวณเมืองสมมติดังกล่าว “วัด” ถูกปกคลุมไว้ด้วยความหมายของ “โรงแรม” จึงทำให้ความหมายของวัดหรือพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ถูกเบียดบังด้วยความหมายของโรงแรมหรือพื้นที่สาธาณณ์นั่นเอง แต่อย่างไรก็ตามข้อขัดแย้งดังกล่าวยังหาข้อสรุปหรือข้อยุติไม่ได้ และยังเป็นที่ยึดตามองของสังคม จนกลายเป็นสัญลักษณ์สองขั้ว ระหว่างองค์กรชาวพุทธ กับภาคธุรกิจ โรงแรม ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้โรงแรมแมนดาริน โอเรียนเต็ล ดาราเทวี เชียงใหม่ เป็นจุดเริ่มต้นของการอธิบายถึงสิ่งที่เกิดขึ้น ทั้งในแง่ของปัญหาและกระบวนการออกแบบประยุกต์ ที่กลายเป็นปรากฏการณ์ของการเปลี่ยนแปลงทางรูปทรงและความหมาย

รูปที่ 2.10 ปูนปั้นเลียนแบบลายหมอปูรณฆงูะ

รูปที่ 2.11 ปูนปั้นเลียนแบบลายพญานาคเก้าตัว

สำหรับมุมมองทางสัตววิทยาแล้วกระบวนการสร้างความหมายในแนวทฤษฎีของเพ็ริส นั้นเมื่อความหมายไม่ได้ถูกผนวกเข้าไว้กับ สัญลักษณ์ ตั้งแต่แรก “ระยะห่าง” ของการอ้างถึงและ

²¹ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, “วิฤตพุทธศิลป์ในเชิงพาณิชย์”, (2550), หน้า 42-48

²² มณี พยอมยงค์, ไทยโพสต์, 2547, “สถาปัตยกรรมวัดถูกใช้ในโรงแรม” [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา www.thaipost.net/index.asp?bk=sunday&post_date=7/Nov/2547&news_id=97581&cat_id=110804 (1 พฤศจิกายน 2547)

เชื่อมโยงถึง ระหว่าง สัญญะ และ การตีความ แบ่งได้เป็น 3 ระดับความสัมพันธ์คือระดับแรกเป็นระดับคล้ายคลึงกัน (Resemblance) หรือ “ภาพเหมือน” (Icon) หมายความว่ามีความสัมพันธ์กันโดยตรง (Directly Related) ด้านรูป (Form) อย่างใกล้ชิดเคียง ลักษณะการถอดความของ “ภาพเหมือน” นั้น เพียงแค่เห็นก็สามารถถอดรหัสถึงความหมายได้แล้ว ระดับที่สองเป็นระดับสาเหตุกับผลลัพธ์ (Causal Relation) ระดับนี้จะ เรียกว่า “ดรรชนี” (Index) แบบนี้จะมีลักษณะร่วมบางอย่างที่เกี่ยวพันโดยตรงให้มีความหมายไปสู่รูปสัญญะอันเดียวกัน ลักษณะการถอดความของ “ดรรชนี” นั้น จะใช้การคิดหาเหตุผลเชื่อมโยง หากความสัมพันธ์เชิงเหตุ และผล ระหว่าง Index กับ Object แบบนี้จะมีค่าความเข้มข้นของการทำให้เกิดภาพในใจได้ตรงเป้าหมายนั้นน้อยกว่าระดับภาพเหมือน และสุดท้ายระดับที่สามเป็นระดับการเป็นตัวแทน (Representation) โดยไม่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงอันใดระหว่างสัญญะกับ Object เลย แต่ความเกี่ยวข้องกันนี้เกิดขึ้นจากการที่ได้ตกลงร่วมกันระหว่างผู้ใช้ (Users) ไว้ ระดับนี้จะเรียกว่า “สัญลักษณ์” (Symbol) ลักษณะการถอดความของ “สัญลักษณ์” นั้นจำเป็นต้องอาศัยการเรียนรู้ของผู้ใช้สัญญะนั้นเพียงอย่างเดียว²³

รูปที่ 2.12 เลียนแบบซุ้มโขงวัดพระธาตุลำปางหลวง

รูปที่ 2.13 เลียนแบบวัดไหล่หินหลวง

ถ้าพิจารณาถึงวัตถุประสงค์แล้ว อาคารสถานที่จริงต่างๆที่เป็นมรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมเหล่านั้น แท้จริงสร้างขึ้นมาเพื่อจุดประสงค์อะไร และโรงแรมแมนดาริน โอเรียนเต็ล ดาราเทวี จังหวัดเชียงใหม่ สร้างในจุดประสงค์อะไร หากศึกษาในเชิงโครงสร้างของความหมายตามแนวทางของสัญวิทยาแล้ว เราอาจจะพูดได้ว่า สถาปัตยกรรมทั้งสองกลุ่มนั้น ต่างก็มีหน้าที่กันคนละแบบ ซึ่งต่างกรรมต่างวาระ เพียงแต่โรงแรมแมนดาริน โอเรียนเต็ล ดาราเทวี จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งใจสร้างระยะความเชื่อมโยงความหมายในระดับ “ภาพเหมือน” โดยทำตัวเองให้มีหน้าตาเหมือนกับมรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมทั้งด้านรูปทรงและด้านบรรยากาศโดยรวม ที่สามารถ เรียกได้ว่าเป็น “ภาพเหมือนล้านนา” (Lanna Icon) และประเด็นปัญหาจึงเกิดจากสาเหตุ

²³ กาญจนา แก้วเทพ และคณะ, *มองสื่อใหม่มองสังคมใหม่* (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), หน้า 21

ของความเหมือนดังกล่าวนี้ เป็นสำคัญที่ทำให้เกิดการถกเถียงหรือข้อวิพากษ์วิจารณ์กันขึ้น แต่อย่างไรก็ตามก็ยังไม่มีความคืบหน้าที่เป็นข้อสรุปที่ชัดเจนให้กับสังคมในเรื่องของการพูดคุยกันอย่างมีเหตุผล และมีหลักเกณฑ์เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปใช้ได้อย่างไม่มีอคติ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved